

Jarosław Kozłowski

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

LEASING OPERACYJNY JAKO NAJKORZYSTNIEJSZY SPOSÓB ZAKUPU NOWEGO SAMOCHODU OSOBOWEGO PRZEZ MIKROPRZEDSIĘBIORCĘ

1. Wybór źródeł finansowania

Mały przedsiębiorca, a szczególnie mikroprzedsiębiorca [Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. ..., art. 104] przy podejmowaniu decyzji związanych ze sposobem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, zwłaszcza dotyczących zakupu środków trwałych, musi zwracać szczególną uwagę na wpływ tej decyzji na bieżącą płynność finansową. Źle dokonany wybór może się stać przyczyną małej efektywności przedsięwzięcia i tym samym poważnie uszczuplić stan środków finansowych, co w konsekwencji może zagrozić dalszemu funkcjonowaniu firmy. U mikroprzedsiębiorców wydatek na sfinansowanie przedsięwzięcia inwestycyjnego stanowi niezwykle znaczną część ich całkowitego majątku, a jeżeli dodatkowo wiąże się on z pozyskaniem obcego kapitału, obciążony jest znacznym ryzykiem. Ponadto niekorzystną okolicznością działającą na takiego przedsiębiorcę jest wąska grupa źródeł finansowania. Składają się na nią środki własne, kredyt bankowy i leasing operacyjny. Leasing finansowy, zwany kapitałowym, ze względu na duże ekonomiczne podobieństwo do kredytu bankowego, jest stosowany sporadycznie i nie będzie przedmiotem rozważań w niniejszym artykule. Rzadko się też zdarza, aby taki przedsiębiorca godził się na utworzenie spółki z innym przedsiębiorcą, w celu zasilenia w odpowiedni kapitał. Wiązałoby się to z koniecznością utraty części niezależności przez przedsiębiorcę, a ta stanowi ważny element motywacyjny do działania małej firmy.

Mikroprzedsiębiorca staje zatem przed wyborem jednego z trzech sposobów wejścia w posiadanie środka trwałego, jakim w analizowanym przypadku jest nowy samochód osobowy. Będzie musiał rozpatrzyć wady i zalety każdego z nich i wytypować optymalne źródło. Głównym kryterium wyboru będzie koszt kapitału, dlatego przedsiębiorca będzie dążył do wyboru najkorzystniejszego pod względem ekonomicznym sposobu zasilenia w kapitał.

Niestety, w wyniku braku odpowiedniej wiedzy z zakresu finansów, w Polsce wybór pada najczęściej na środki własne. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest przekonanie, że środki własne są najtańszym źródłem kapitału. Bierze się ono z braku konieczności płacenia odsetek. Pomijane jest jednak zagadnienie kosztu kapitału własnego oraz średniego kosztu kapitału. Polityka takiego przedsiębiorstwa, sięgającego wyłącznie po jedną formę finansowania, wydaje się ekonomicznie nieuzasadniona, a tego rodzaju podmioty posiadają najczęściej złe rozeznanie rynku finansowego w zakresie istniejących instrumentów finansowych [Okręglińska 2004, s. 39]. W przeciwieństwie jednak do dwóch pozostałych źródeł kapitału środki własne mają jedną niezaprzeczalną zaletę – są najstabilniejszym źródłem, a inwestycja sfinansowana z takich środków może przetrwać nawet najtrudniejsze zachwiania w koniunkturze gospodarczej.

Do określenia, który ze sposobów finansowania pozwoli mikroprzedsiębiorcy zmaksymalizować swój majątek w największym stopniu, zostanie przyjęta metoda minimalizacji nakładów przy osiągnięciu danego efektu. Przyjęcie tej metody jest o tyle właściwe, że skupia się na koszcie kapitału, który jest głównym kryterium wyboru, i pozwala pominąć spekulacje na temat wpływu inwestycji na osiągane przychody, jak to ma miejsce przy metodzie maksymalizowania przychodów przy danym nakładzie środków. Ponadto można założyć, że wybór sposobu finansowania nie będzie miał wpływu na zmianę osiąganych przez firmę przychodów.

2. Porównanie efektywności leasingu do środków własnych i kredytu bankowego

Badanie efektywności leasingu ma charakter porównawczy, odnosi się bowiem do dwóch pozostałych form finansowania, przy założeniu, że został wybrany przedmiot inwestycji. Analiza efektywności zostanie przeprowadzona na podstawie następujących założeń:

- 1) inwestycję będzie stanowił pozyskanie nowego samochodu osobowego;
- 2) przyjęta została wartość 80 000 zł jako równowartość 20 000 euro, czyli granicy, do której można amortyzację samochodów osobowych zaliczyć w ciężar kosztów uzyskania przychodu. Zatem przy stawce amortyzacji w wysokości 20%, miesięczny odpis amortyzacyjny równy jest 1333,33 zł;
- 3) mikroprzedsiębiorca prowadzi księgowość z wykorzystaniem podatkowej księgi przychodów i rozchodów oraz rozlicza się z podatku dochodowego według liniowej skali 19%; jest także płatnikiem podatku VAT;
- 4) odpis podatku VAT od samochodu wynosi 6000 zł [Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. ..., art. 86 ust. 3];
- 5) kalkulacje kredytowe i leasingowe prowadzone są przy zaangażowaniu początkowym w wysokości 20%, okresie spłaty 36 miesięcy i wykupie samochodu po leasingu w wysokości 1%, czyli minimalnej wartości dopuszczonej przez prawo [Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. ..., art. 23a pkt 2]. Koszt całkowity (udział własny, kapitał pozostały do spłaty, odsetki, prowizje i inne opłaty) pozyskania samochodu

w okresie 36 miesięcy jest taki sam dla obu form finansowania i wynosi 114%, czyli kwota wydana na pozyskanie samochodu jest równa 136 800,00 zł. Jest to możliwe, ponieważ firmy leasingowe, dzięki dużej skali działania, pozyskują kapitał taniej niż inwestor indywidualny w banku;

6) czas trwania inwestycji (użytkowania samochodu) to 3 i pół roku (42 miesiące). Jest to najkrótszy czas, po którym samochód może być w całości zaliczony do kosztów uzyskania przychodu (przy 3-letnim okresie leasingu) i sprzedany przez właściciela (mikroprzedsiębiorcę) bez ponoszenia ciężaru podatkowego (po wykupie z leasingu i przekazaniu na cele prywatne musi upłynąć 6 miesięcy, aby podatnik był zwolniony z płacenia podatku dochodowego). Po tym też okresie samochód już nie przynosi korzyści podatkowych, a jego wartość rezydualna stale maleje;

7) wartość rezydualna samochodu (po okresie 3 i pół roku) wynosi 55% jego wartości początkowej;

8) nie uwzględniono możliwości uzyskania korzyści z inwestowania pozostałych 80% wartości samochodu, których nie zaangażowano przy zakupie, a które dodatkowo mogłyby zmniejszyć koszt pozyskania samochodu;

9) porównanie efektywności sfinansowania zakupu samochodu odbywa się za pomocą prostego zestawienia wpływów i wydatków bez ich dyskontowania. Przyczyną wyboru takiej metody jest brak możliwości prawidłowego oszacowania stopy dyskonta.

2.1. Efektywność zakupu sfinansowanego ze środków własnych

Zakup sfinansowany ze środków własnych kosztować będzie właściciela firmy 140 740,74 zł, czyli: $[(120\ 000,00 - 6000,00)/(1 - 0,19)]$. Wynika to z faktu, iż zakup taki nie stanowi kosztu uzyskania przychodu i, jako taki, musi być sfinansowany ze środków wcześniej opodatkowanych. U mikroprzedsiębiorców koszt kapitału własnego równy jest wysokości zapłaconego za ten kapitał podatku dochodowego.

Amortyzacja przyniesie korzyści (wpływy) z tytułu niezapłaconych podatków w okresie 3 i pół roku w wysokości 10 639,97 zł, czyli $[(42 \times 1333,33) \times 0,19]$. Po odjęciu od kwoty potrzebnej do zakupu otrzymamy 130 100,77 zł, czyli $(140\ 740,74 - 10\ 639,97)$ i jest to rzeczywisty wydatek gotówki w okresie 3 i pół roku.

Przy sprzedaży samochodu, po okresie użytkowania, za cenę 66 000,00 zł, czyli $(120\ 000,00 \times 0,55)$ pojawi się konieczność zapłacenia podatku w wysokości 3319,97 zł. Na tą kwotę składa się 1800,00 zł podatku VAT (jest to kwota odpowiadająca niewykorzystanemu okresowi użytkowania samochodu ustalonymu na 5 lat, zatem z kwoty 6000,00 zł podatku naliczonego przy zakupie należy odjąć 4200,00 zł, które odpowiadają trzyipółletniemu okresowi użytkowania samochodu) [Rozporządzenie..., par. 8 ust. 1 pkt 5], i 1519,97 podatku dochodowego jako 19% od wartości opodatkowania sprzedaży środka trwałego [wartość sprzedaży (66 000,00 zł) – cena zakupu pomniejszona o podatek VAT (114 000,00 zł) + dokonane odpisy amortyzacyjne $(1333,33 \times 42) = 7999,86]$. Wpływ ze sprzedaży zamknie się kwotą 62 680,03 zł, czyli $(66\ 000,00 - 3319,97)$.

Ostateczna kwota, jaką otrzymamy za użytkowanie samochodu w okresie 3 i pół roku, wyniesie więc 67 420,74 zł, czyli $(140\,740,74 - 10\,639,97 - 62\,680,03)$ i stanowi ona 56,18% wartości początkowej samochodu.

2.2. Efektywność zakupu sfinansowanego kredytem bankowym

Finansowanie zakupu nowego samochodu kredytem bankowym powoduje konieczność poniesienia wydatku na wpłatę początkową do kredytu (udział własny) w wysokości 22 222,22 zł, czyli $[(120\,000,00 \times 0,20 - 6\,000,00)/(1 - 0,19)]$. Jest to kwota dochodu brutto, jaki musi wykazać przedsiębiorca, by po opłaceniu 19% podatku dochodowego otrzymać 18 000,00 zł, stanowiące różnicę między wymaganą przez bank wpłatą początkową w wysokości 24 000,00 zł (20%) a kwotą 6000,00 zł podatku naliczonego VAT. Wkład własny przy kredycie bankowym, podobnie jak wydatek na cały samochód, nie stanowi kosztu uzyskania przychodu i musi być sfinansowany ze środków wcześniej opodatkowanych.

Następnie przez okres 36 miesięcy dokonywana jest spłata do banku rat kapitałowo-odsetkowych w wysokości 3133,34 zł, gdzie 2666,67 zł stanowi kapitał powstały z podziału kwoty kredytu przez liczbę miesięcy, w jakich jest spłacany kredyt czyli $(120\,000,00 - 24\,000,00)/36$, a 466,67 zł to odsetki, których wysokość została obliczona jako iloraz nadwyżki łącznej kwoty wydanej na zakup samochodu nad wartością początkową przez liczbę rat $[(136\,800,00 - 120\,000,00)/36]$.

Spłata takiej raty kapitałowo-odsetkowej kosztuje mikroprzedsiębiorcę 3670,18 zł. Na tę kwotę składa się dochód brutto potrzebny do spłaty raty kapitałowej – jej spłata nie stanowi bowiem kosztu uzyskania przychodu i musi być pokryta z dochodu netto, a więc opodatkowanego – w wysokości 3292,19 zł, czyli $[2666,67/(1 - 0,19)]$ oraz rzeczywiste obciążenie ratą odsetkową w wysokości 377,99 zł. Odsetki od kredytu stanowią koszt uzyskania przychodu i dlatego ich obciążenie jest o 19% mniejsze, czyli $[466,67 \times (1 - 0,19)]$. Łączny wydatek na spłatę kredytu w okresie 36 miesięcy będzie kosztował 132 126,65 zł, czyli $(36 \times 3670,18)$.

Amortyzacja, tak jak przy wariacie finansowania zakupu ze środków własnych, w okresie użytkowania samochodu (42 miesiące) przyniesie korzyść w postaci nieodprowadzonych podatków w wysokości 10 639,97 zł.

Sprzedaż samochodu przyniesie, podobnie jak przy zakupie za gotówkę, wpływ w wysokości 62 680,03 zł. Zatem ostateczna kwota, jaką otrzymamy za użytkowanie samochodu w okresie 3 i pół roku, wyniesie 81 028,87 zł, czyli $(22\,222,22 + 132\,126,65 - 10\,639,97 - 62\,680,03)$ i stanowi ona 67,52% wartości początkowej samochodu.

2.3. Efektywność zakupu sfinansowanego leasingiem operacyjnym

W przypadku leasingu operacyjnego występuje całkiem odmienna, od przedstawionych wcześniej, sytuacja. Leasing bowiem jest formą dzierżawy i dlatego wszystkie opłaty, jakie wnosi użytkownik samochodu, stanowią koszt uzyskania

przychodu. Ponadto nie występuje tu ograniczenie równowartości 20 000 euro, co pozwala zaliczyć w ciężar kosztów uzyskania przychodu całą wartość samochodu.

Wpłata początkowa, nazywana czynszem inicjalnym, choć nominalnie taka sama jak przy kredycie, kosztuje mikroprzedsiębiorcę jedynie 17 336,66 zł, a więc mniej niż przy kredycie. Kwota ta powstała przez odjęcie od czynszu inicjalnego (24 000,00 zł) kwoty podatku VAT możliwego do odliczenia (2596,72 zł, jest to 60% kwoty VAT znajdującej się w czynszu inicjalnym, czyli $24\,000,00 / 1,22 \times 0,22 \times 0,6$) oraz odjęcie od tak powstałej wartości 19% podatku dochodowego, czyli $[(24\,000,00 - 2596,72) \times (1 - 0,19)]$. Dzięki takiemu rozwiązaniu użytkownik zaoszczędza na niezapłaconym podatku dochodowym 4066,62 zł, czyli $[(24\,000,00 - 2596,72) \times (0,19)]$ i na naliczonym i nieodprowadzonym podatku VAT 2596,72 zł. Zatrzymuje więc razem kwotę 6663,34 zł.

Pozostała kwota podatku naliczonego VAT rozkłada się na pozostałe czynsze miesięczne, aż do wykorzystania przewidzianego w ustawie limitu 6000,00 zł.

Następnie przez okres 36 miesięcy przedsiębiorca płaci czynsze leasingowe w wysokości 3100,00 zł brutto (netto: 2540,98 zł, VAT: 559,02 zł). Wysokość czynszu miesięcznego powstała z podzielenia różnicy całkowitych wydatków na zakup samochodu, czynszu inicjalnego i wykupu przez liczbę czynszów $[(136\,800,00 - 24\,000,00 - 1200,00) / 36]$.

Ze względu na konieczność uwzględnienia podatku VAT pierwsze 10 czynszów będzie kosztować 2239,32 zł $[(3100,00 - 335,41) \times (1 - 0,19)]$, 11 czynsz będzie kosztować 2471,16 zł $[(3100,00 - 49,18) \times (1 - 0,19)]$, a czynsze od 12 do 36 odpowiednio 2511,00 zł $[3100,00 \times (1 - 0,19)]$. Razem da to łączną wartość 87 639,36 zł $(10 \times 2239,32 + 2471,16 + 25 \times 2511,00)$.

Łączna kwota wydana na samochód w okresie 3 lat (przez następne pół roku samochód nie przynosi jego właścicielowi żadnych korzyści podatkowych) wynosi 104 976,02 zł, czyli: 17 336,66 + 87 639,36.

Przy powyższych obliczeniach celowo pominięto wartość wykupu z leasingu, gdyż z jednej strony jest on w całości kosztem uzyskania przychodu (jego wartość jest mniejsza niż 3500,00 zł i może podlegać jednorazowej amortyzacji), a z drugiej, pojawia się jako przychód, ponieważ musi być przeniesiony fakturą wewnętrzną do składników majątku prywatnego przedsiębiorcy. Dzięki takiemu rozwiązaniu mikroprzedsiębiorca ma możliwość, po upływie 6 miesięcy, sprzedania samochodu jako składnika swojego majątku prywatnego, bez ponoszenia ciężaru podatkowego (podatek od czynności cywilnoprawnych w wysokości 2% jest przeniesiony na kupującego). Zatem wpływ ze sprzedaży wcześniej leasingowanego samochodu po upływie 3 i pół roku od wejścia w jego posiadanie wyniesie równe 55% wartości początkowej, czyli 66 000,00 zł.

Dzięki temu łączna kwota, jaka została wydana na użytkowanie takiego samochodu, wynosi 38 976,02 zł, czyli $104\,976,02 - 66\,000,00$, co stanowi jedynie 32,48% wartości początkowej samochodu.

3. Podsumowanie

W ciągu ostatnich kilku lat na rynku usług finansowych zarysowała się nowa sytuacja, w której cena za pożyczony kapitał z banku lub firmy leasingowej jest na porównywalnym poziomie, a niejednokrotnie leasing jest wręcz tańszy. Ta nowa sytuacja pozwala przedsiębiorcom, w połączeniu z efektem tarczy podatkowej, korzystać z samochodów osobowych po znacznie niższym koszcie, który wynosi mniej niż 10% rocznie (32,48% w skali 3 i pół roku). Dzięki takiemu rozwiązaniu, w którym bardziej się użytkuje, niż posiada samochód na własność, można uzyskane nadwyżki zainwestować i tym samym przyczynić się do wypracowania w firmie jeszcze większych dochodów.

Finansowanie zakupu samochodu osobowego za pomocą leasingu operacyjnego jest tym atrakcyjniejsze, im wartość samochodu jest wyższa od limitu amortyzacji. Pozwala on bowiem zaliczać wszystkie wydatki na zakup takiego samochodu w ciężar kosztów uzyskania przychodu, a zatem zmniejszyć ich realną wartość o 19%, czyli o niezapłacony podatek dochodowy.

Na korzyść leasingu przemawia również sytuacja prawna tej formy finansowania. Odkąd umowa leasingu została opisana w kodeksie cywilnym i ustawach podatkowych, leasing stał się w pełni bezpieczną formą finansowania. Na rynku pozostało niewiele firm leasingowych (Związek Przedsiębiorstw Leasingowych zrzesza obecnie 34 firmy, które kontrolują 90% rynku), ale za to o bardzo dobrej kondycji finansowej. Ryzyko przeniesienia problemów tych firm na odebranie leasingobiorcom przedmiotu leasingu jest obecnie też mniejsze niż prawdopodobieństwo upadku leasingobiorcy.

Literatura

- Martkowski A., Kośmider M., *Przewodnik po leasingu w Polsce*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004.
- Okreglicka M., *Leasing aspekty prawne, organizacyjne i ekonomiczne*, Difin, Warszawa 2004.
- Poczobut J., *Umowa leasingu*, C.H. Beck, Warszawa 2002.
- Szewc W., Zieleń S., *Leasing w świetle prawa cywilnego i podatkowego*, Difin, Warszawa 2006.
- Turzyński M., *Rachunkowość leasingu na tle regulacji cywilnego i podatkowego*, ALPHA pro, Ostrołęka 2004.
- Załupka D., Żyniewicz M., *Zanim podpiszesz umowę leasingu... Praktyczny poradnik dla polskiego przedsiębiorcy*, Ekspert, Wrocław 1998.
- Żyrek M., *Leasing w podatkach i księgowości 2003 r.*, Difin, Warszawa 2003.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. O podatku dochodowym od osób fizycznych (DzU 2000 nr 14, poz. 176).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. O podatku od towarów i usług (DzU 2004 nr 54, poz. 535).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. O swobodzie działalności gospodarczej (DzU 2004 nr 173, poz. 1807).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 kwietnia 2004 r. W sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (DzU 2004 nr 97, poz. 970).

LEASING – THE BEST WAY TO BUY A NEW CAR BY A SMALL BUSINESSMAN

Summary

Nowadays in the stabilized legal and economic situation operational leasing has become the most advantageous way of using a passenger car. It owes its attractiveness mainly to the effect of expenses on its repayment in the tax sphere. Each amount spent that way on the purchase of a car becomes the cost incurred to generate income. There is no limit of expenses to the equivalent of 20,000 euros, which takes place while financing the purchase of a car with a bank loan or with one's own funds. Financing a purchase with operational leasing enables, after the repayment, the sale of a car without having to pay a sales tax.